

Nr 1.

Warszawa

23 grudnia / 4 stycznia 1867/8 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

W położeniu politycznem zupełna panuje ciemność; jeżeli nawet są pewne skazówki, to pełne sprzeczności. Pokojowy ceremonjał noworoczny w Tuilerjach — i wojownicze rozprawy w Izbie prawodawczéj francuskiéj; pokojowa pożyczka węgierska — i zamierzona fortyfikacja Wiednia; przyjacielska nota trzech mocarstw (Francji, Anglji i Austrji) doradzająca Porcie reformy — i wyzywająca postawa Serbji i Czarnogórza; ogólny ton pokojowy prasy urzędowej — i nieustające uzbrojenia; — oto są sprzeczności w położeniu obecném Europy, niweczące wszelkie obrachowania i przewidywania. Dwie okoliczności strwożyły nieco świat giełdowy: głosowanie Izby włoskiéj przeciw ministerstwu, na korzyść Garibaldi'ego, i oświadczenie w Izbie francuskiéj p. Gressier, sprawozdawcy komisji do prawa o reformie wojskowéj. Powiedział on mianowicie, że tylko nieprzygotowaniu Francji pod względem wojskowym przypisać należy przewroty, jakim w ostatnich czasach uległa Europa, i że jedynie wojna równowagę przywrócić może. Giełda londyńska szczególnie się zafrasowała, nawet konsole znacznie spadły, bo na 92 (przed tygodniem stały na 93 i 92⅝ (1).

Sprawy austrjackie postępują: ministerstwo drugiéj połowy państwa (cislitawskiéj) ma zapewnić autonomję prowincij i uwieńczyć system Beust'a, którego najważniejszą może stroną jest ekonomiczna, streszczona w dewizie: „pracować swobodnie i bogacić się."

Pożyczka węgierska najlepiéj jest widziana w Paryżu: pomimo charakter wyłącznie przemysłowy téj pożyczki, nadają jéj znaczenie polityczne, utrzymując, że kapitały francuskie przygotują drogę wpływowi na Węgry, których stanowisko względem kwestji wschodniéj niezmiernéj jest wagi.

Targ pieniężny warszawski z nowym rokiem otrzymuje regulatora w ogłoszoném postanowieniu Komitetu urządzającego z d. 1/13 grudnia r. z., z roskazu Najwyższego wydaném, co do *ruchoméj stopy procentowéj* Banku Polskiego. Postanowienie to, zamieniające uchylony § 21 ustawy bankowéj z d. 17/29 stycznia 1828 r., jest następującéj treści:

1. Procent od eskonty wexli (skup) Bank oznacza w miarę potrzeby i podaje do wiadomości publicznéj w gazetach warszawskich i ogłoszeniach giełdowych.

2. Procent od pożyczek na zastaw papierów i towarów, oraz od kredytów otwartych na wexle z hipotecznem bezpieczeństwem, oznaczony być ma w zastosowaniu się do wysokości stopy eskonty.

---

(1) W poprzednim N-rze przez omyłkę wydrukowano 82⅝.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 27 grudnia 1867—2 stycznia 1868 r.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	Piątek 27 grud.	Sobota 28	Poniedz. 30	Wtorek 31	Środa 1 stycz. święto	Czwar. 2	Stosunek do równi na 100
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU — Ruble						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500)	4	100	.	.	71,50	.	.	.	71 1/2
Bilety Skarbu Kr. Pol.	4,32	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	101,50	.	.	.	.	.	135 1/3
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z. 300) z kup	5	45	50,75	.	.	.	.	.	112 2/3
	0	30	27	.	.	.	.	.	90
„ „ „ *B* (z. 200)	5	30	32,50	.	.	.	.	.	108 1/3
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy)	0	100	*56	.	.	.	.	.	*56
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	57,33	57,33	57,50	57,50	.	57,50	57 1/2
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,35 5/9	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	*71	.	.	.	.	.	*71
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	119	119,33	118,50	119	.	118,50	118 1/2
„ „ z 1866 r.	5	.	112,50	113,25	113	.	.	113	113
Metaliki (300) lutowe	4	100	100	100	99,75	99,75	.	99,75	99 3/4
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100	100	.	.	.	.	100
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	.	.	78	.	.	.	78
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000)	4	100	80,20	80,33	80,33	80,30	.	80,25	80 1/4
„ „ „ ser. 2	4	100	68,75	68,75	69	68,83	.	68,60	68 3/5
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,11 1/9	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	67,75	.	.	.	.	112 9/10
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	55	55,20	54,75		.	.	54 3/4
„ „ Teresp. (100)	5	100	80	80	80	80	.	80,50	80 1/2
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	*78,50	*78 1/2
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	*110,50	.	.	.	.	.	*88 2/5
Obligacje „ „	4 1/2	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	106,65	106,50	106,50	106,72 1/2	.	106,50	114 2/3
Gdańsk (100) „	.	92,857	.	.	106,35	106,65	.	106,35	114 1/3
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	.	.
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	.	7,30	.	.	7,30	115 4/5
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	87,30	.	.	116
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	.	*89,40	*96 1/4
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	99	.	98,75	98 3/4
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	5,95	.	.	5,97	.	.	.
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	3,42	.	.	3,40	.	.	.
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STÓPA SKUPU:	Warszawa	Petersburg	Londyn	Paryż	Wiedeń	Berlin	Frankfurt	Amsterd.
bankowa:	6%	7	2	2 1/2	4	4	2 1/2	3 1/2
giełdowa:	—	8 (9)	1 (1 1/2)	1 3/4 (2 1/4)	4	2 3/4	1 3/4 (2)	3 1/2

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 17 grudnia	w ciągu 14 dni przyb. (+) ub. (—)	w d. 31 grudnia
	r u	b l	i
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	2.029.008, 38½	+ 216.178, 45 — 261.124, 50	1.984.062, 33½
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi.	215.275, 68½	—	215.275, 68½
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Włocł.	115.040, 65	— 4.000, .	111.040, 65
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	17.265, 34	+ 27.509, 94 — 22.870, 41¼	21.904, 86½
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	963.163, 52	+ 37.190, . — 48.898, .	951.455, 52
3. „ na zast. towarów a) wełny .	416.979, 50	+ 6.285, 48 — 14.675, 48	408.589, 50
3. „ na zast. towarów b) in. tow.	158.342, 39½	+ 58.734, 11 — 7.054, 11	210.022, 39½
4. „ „ kosztowności	743.156, 00½	+ 18.469, 26 — 52.279, 32	709 345, 94½
5. Otwarte kredyta	5.721.559, 66½	+1.003.749, 33 — 888.799, 50	5.836.509, 49½
6. Pożyczki rolnicze było 1/13 września	335.130, 07¼	+ 40.662, 82½ — 51.799, 43¼	323.993, 46½
7. Kasa: Monety srebrne	2.665.537, 97	— 5.967, 97½	2.659.569, 99½
7. Kasa: „ złote	33.481, 78	+ 2, 54½	33.484, 32½
7. Kasa: Bilety Banku Polskiego	393.320, .	— 103.820, .	289.500, .
7. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	915.570, .	— 407.651, .	507.919, .
Łącznie (6)	4.007.909, 75	— 517.436, 43	3.490.473, 32

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 26/27 grudnia 1867 r.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski
	f r a n	k ó w
Fundusz metaliczny	1.015.239311	548.526175
Portfel	496.593907	437.962550 (Portfel i Zaliczenia razem)
Zaliczenia na złoto i rozm.	92.524028	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	87.587500	325.480075
Dług skarbu i inne wart..	157.245753	375.000000
	1.849.190499	1.686.968800

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n	k ó w
Bilety w obiegu	1.122.555725	584.071625
Przekazy z term. kilkod.	33.599724	14.192475
Rachunki bieżące prywatne	426.757879	469.155125
Rachunki bieżące skarbowe	33.255875	179.468925
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000 (Kapitał i Zysk razem)
Zysk do kapit. doliczony	7.044776	
Inne bierniki	43.476520	76.255650
	1.849.190499	1.686.968800

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Zarząd rolnictwa, handlu i robót publicznych i zarząd skarbowy we Francji i Anglji**—(Dwa ustępy z mowy p. Casabianca, mianéj na posiedzeniu publiczném Izby obrachunkowéj francuskiéj, 4 listopada 1867 r., w któréj przedstawiał studjum porównawcze budżetów angielskiego i francuskiego z r. 1863).

1. *Rolnictwo, handel i roboty publiczne*, jako potężne czynniki bogactwa i pomyślności Francji, czynnego od rządu doznają poparcia Poświęcone im w okresie budżetowym 1863 r. fundusze, wyniosły 169.473.000 fr. (z tych 94.428.000 należą do budżetu nadzwyczajnego).

Odpowiednie wydatki w angielskim budżecie 1863 r. wynoszą tylko 12.700.000 fr. Czémże się objaśnia tak wielka różnica?

Naprzód zważyć należy, że rolnictwo w Anglji, pomimo niekorzystne warunki gleby i klimatu, wystarczasobie, zastępując brak przyrodzonych korzyści użyciem najlepszych metod gospodarczych i najdoskonal-

szych narzędzi. Arystokracja angielska znaczną część swych ogromnych dochodów obraca na zwiększenie produkcji rolnéj i ulepszenie ras bydła.

Następnie handel angielski wymaga od rządu jedynie protekcji swych interesów we wszystkich częściach świata, i dokładnych wiadomości handlowo-statystycznych. Wiadomości tych dostarcza mu specjalne biuro (*Board of Trade*), którego prezes jest członkiem Rady ministrów. Biuro to otrzymuje 200.000 fr. rocznego uposażenia i kredyt 1.250 000 fr. głównie na wspieranie expedycij morskich, mających na celu otwarcie nowych targów dla wyrobów przemysłu angielskiego.

Wreszcie, co do robót publicznych, rząd angielski pozostawia ich wykonanie kompanjom prywatnym albo zarządom miejscowym, zachowując sobie utrzymanie parków, budowle publiczne i t. p.

Drogi w Anglji nie są, jak we Francji, podzielone na narodowe, prowincjonalne (departamentowe) i gminne; każda parafja utrzymuje swoim kosztem drogi przez jéj grunta przechodzące, a to za pomocą składek i prestacij ocenionych w ogóle na 88 miljonów. Składki te pobierane są od wszystkich właścicieli i dzierżawców, w stosunku do ich dochodu, lub też do liczby posiadanych koni i powozów. Inspektorowie drożni, mianowani przez sędziów pokoju, przy pomocy asesorów, zajmują się roskładem i poborem składek, kierują robotami, po większéj części bezpłatnie, i rozstrzygają spory z powodu składek lub robót wynikłe; decyzje ich mogą być zaskarżone przed sędziami pokoju zgromadzonymi na posiedzenie kwartalne.

2. *Skarb*. Główna różnica w administracji skarbowéj dwóch krajów dotyczy podatków bezpośrednich. Urządzenie, roskład i pobór tych podatków we Francji powierzony jest urzędnikom pobierającym stałe płace, albo wynagrodzenie stosunkowe prawem określone. Według sprawozdania ministra skarbu, koszta administracji podatków bezpośrednich w r. 1863 wynosiły 17.325.000 fr.,—do czego dodawszy utrzymanie służby kasowéj i wynagrodzenia poborców i płatników, (ówczas istniejących), stanowiące 11.941.000 fr., otrzymamy cały koszt zarządu tych podatków = 29.266.000 fr.

Zważyć należy, że na 311/m. fr. dochodu z podatków bezpośrednich w 1863 r 108/m. przypada na rzecz departamentów, które jednak żadnych kosztów administracji nie ponoszą. W Anglji skarb nie zna tego ciężaru: finanse hrabstw są zupełnie od niego niezależne i nawet bilansów swoich nie składają.

Żadne dokumenta angielskie nie dają cyfr wydatku na zarząd i pobór podatków bezpośrednich, ani na służbę kasową. Roskład tych podatków pomiędzy hrabstwa i okręgi porucza się komisarzom specjalnym, corocznie mianowanym przez Izbę gmin; dla dopełnienia zaś roskładu na parafje, komisarze przybierają asesorów. Czynności komisarzy i asesorów są bezpłatne; ale na wynagrodzenie kosztów podróży mogą oni stanowić dodatkowe grosze do podatku i z tych żadnego nie zdają rachunku. Niepodobna zatém wiedzieć jak drogo opłacają Anglicy mniemaną bezpłatność tych ajentów skarbowych. Poborcy mianowani są przez komisarzy na wniosek asesorów; nie mogą się odmówić od téj czynności pod karą 100 f. ster. (2.500 fr.), chociaż muszą składać kaucję i małe otrzymują wynagrodzenie stosunkowe. Poborców i asesorów liczą w Anglji do 54.000. Trudno wiedzieć jak wysokie jest ich wynagrodzenie; w budżecie r. 1863 znajdujemy tylko cyfrę 32.075.000 fr. kosztów poboru *dochodu wewnętrznego*, — lecz ten mieści w sobie oprócz bezpośrednich, także pośrednie dochody wnoszone wprost do skarbu.

Służba kasowa, zostająca we Francji pod bezpośrednim zarządem ministra skarbu, w Anglji poruczona jest Bankowi, który pobiera większą część dochodów i dopełnia wypłaty za asygnacjami władzy skarbowéj (Exchequer). Za tę usługę Bank otrzymał w r. 1863 komisowego 5.005.275 fr. oprócz korzyści posiadania w obrocie znacznych funduszów skarbowych.

Umorzenia i zwroty stanowiące w budżecie francuskim znakomitą cyfrę 66.853.000 fr., w angielskim wcale nie figurują, przynajmniéj w podatkach bezpośrednich,—gdyż parafje odpowiadają zbiorowo za całkowity wpływ przypadającego na nie kontyngensu. Na wyrównanie możliwych niedoborów, komisarze wyznaczają pewne dodatki do głównego podatku.

Zresztą cyfra 66 853.000, jest wyjątkowa, bo mieści w sobie 52/m. premij wywozowych od cukru. Z następnych budżetów artykuł ten usunięty został.

Przechodząc do innych źródeł dochodu, znajdujemy, że we Francji dyrekcja lasów rządowych kosztuje 11.279.000 fr., administracja tabaczna —65.350.000 fr., gdy tymczasem oba te zarządy nie istnieją w Anglji.

Lasów rządowych Anglja ma zaledwie 40 tysięcy hektarów, kiedy we Francji jest ich przeszło miljon hektarów i dochód przenosi 40.000.000 fr.

Co do tytoniu, Anglja wcale go nie uprawia, lecz tylko sprowadza, i cały dochód z tego źrodła, pobierany przez celnictwo w portach, wyniósł w 1863 r. 152/milj. fr. We Francji przeciwnie, administracja kupuje tytoń krajowy i zagraniczny, a następnie urządza i sprzedaje monopolicznie. Dochód w r. 1863 wynosił 226.479.000, a za potrąceniem kosztów zarządu (j. w. 65.350 000)— czysty dochód = 161.129.000 fr.

Wpisowe (enregistrement) i opłaty niestałe we Francji nie mogą być porównywane pod względem zarządu z angielskiemi *stamp* i *excise*, gdyż te wchodzą pod ogólny zarząd *dochodu wewnętrznego* (*inland duty*).

Poczta łącznie ze służbą pocztową morską kosztowała w Anglji 73.550.000 fr, we Francji 51.573.000 fr. Nadmienić tu wypada, że i dochód poczt angielskich wynosił o 23/m. więcéj i stosunki handlowe Anglji wymagają większego rozwinięcia służby pocztowéj morskiéj.

Zarząd celny kosztował w Anglji 18.225.000 fr., a we Francji 32.194.000 fr. Różnica ta tłumaczy się naturą granic. Zresztą w ostatnich latach, ze zniżeniem taryfy przywozowéj, i służba celna francuska znacznemu uległa zmniejszeniu.

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.